

AYT

40
seans

EDEBİYAT

Stratejik Konu Özeti

Çözümlü Örnekler

Öğrenci Soruları

Testler

Tür Bazlı Sorular

Soru Çözüm Videolu

Akıllı Tahtaya Uyumlu

Soru Sayısı: 1180

Erbil Elidar

Yükseköğretim
Kurumları
Sınavı'na (YKS)
Uygun

■ **OKYANUS BASIM YAYIN TİCARET A.Ş.**

Eski Turgut Özal Caddesi No: 22/101 34490 Başakşehir / İstanbul

Tel: (0212) 572 20 00

Fax: (0212) 572 19 49

okyanusokulkitap.com

www.akilliogretim.com

■ Yayın Yönetmeni

Mehmet Şirin Bulut

■ Yayın Editörü

Yasemin Güloğlu

■ Ders Editörleri

Ebubekir Eser / Meltem Genç

■ Akıllı Tahta Soru Çözümü

Eyüp Baltacı

■ Dizgi ve Grafik

Okyanus Dizgi (T.K)

■ Kapak Tasarım

Türk Mutfağı

■ Baskı Cilt

SEMERCİOĞLU MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

■ Yayıncı Sertifika No : **49697**

Matbaa Sertifika No : **35848**

■ ISBN: **978-625-743-454-6**

■ İstanbul

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Basım Yayın Ticaret Anonim Şirketine aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen veya değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Ön Söz

Sevgili Öğrencimiz,

Millî Eğitim Bakanlığının özellikle son yıllarda üzerinde durduğu hususlardan biri de değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan, değişimin aktörü olacak öğrencilerin yetiştirilmesi için bütüncül ve yapısal bir dönüşüme ihtiyacın olmasıdır. Bu değişim ve dönüşüm süreçleri içerisinde ortaöğretim müfredatları da değişmektedir.

Okyanus Yayıncılık lise grubu olarak hazırladığımız kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu yeni öğretim programlarına uymakla birlikte ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu sorular incelenerek hazırlanmıştır.

40 Seans Serisini öğrencilerin zorlandığı derslerin üstesinden gelmesi için hazırladık. Zorlandığınız derslerdeki en önemli sorun temelizin olmaması veya zayıf olmasıdır. İşte 40 Seans Serisi öğrenciye temelden öğretip başarıya ulaştırmayı hedeflemektedir. Dersleri özel ders mantığına uygun olarak 40 seansa ayırdık. Her seansta önce konuyu özlü bir biçimde, mantık ve yoruma dayalı olarak hazırladık. Ardından testlere yer verdik. Her ünitenin sonunda ise üniteyi tarayan Uygulama Testlerine yer verdik.

Uzman yazarımız tarafından büyük bir özveriyle hazırlanan AYT 40 Seans Edebiyat kitabının, sizlere yarar sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

Yayın Yönetmeni
Mehmet Şirin Bulut

Yazarın Sana Mesajı Var

Sevgili Öğrencimiz,

Geleceğini sağlam temeller üzerine oturtmak, yarına umutla bakmak, kendisine ve çevresine faydalı olmayı istemek birçok insanın idealidir. Ancak bu ideali gerçekleştirmek bıkmadan, yılmadan çalışmakla mümkündür. Geleceğini parlak kılmak isteyen siz gençlere, hedefleri doğrultusunda yardımcı olacak bu kitap, uzun ve titiz bir çalışmanın sonucunda hazırlandı.

Elinizde bulunan *AYT 40 Seans Edebiyat* kitabı, ÖSYM standardı ve MEB müfredatına uygun olarak hazırlanmış olan en güncel kitaplardan biridir. ÖSYM sistemine ve soru tiplerine tamamen uygun olarak hazırlanan bu kitapta, mevcut bilgilerinizin pekiştirilmesi ve yeni bilgilerin bilgi haznenize kazandırılması amaçlandı.

"Yeni nesil" olarak ifade edilen "tür bazlı soru" tipine en uygun şekilde hazırlanan özgün sorular, sizlerin bilgilerinizi yoklamanızı ve bu bilgileri çeşitli edebî türlerde kullanmanızı sağlayacaktır.

Kitap, tüm edebiyat konularını "40 Seans'ta öğretmek başarınızı artırmaya yardımcı olacaktır. Her seansta,

- Soruları çözerken unuttuğunuz veya bilmediğiniz konular için her üniteye yer alan "Bilgi" kutuları mevcuttur.
- Kitabımızda, üniteyi tarayan Çözümlü Örnekler ile Öğrenci Soruları ve kazanımları pekiştirecek testler yer almaktadır.

Her konu için hazırladığımız onlarca soruyla siz öğrencilerin AYT'de hata yapmayacağına inancımız tamdır.

Başarmak zordur, kolaya kaçarsanız sonuç basitleşir. Unutmayın, yokuş aşağı inmek kolaydır ama manzara her zaman tepeden seyreder. Bu kitabın sizi başarılarla taşıması dileğiyle...

Erbil Elidar

İÇİNDEKİLER

1. SEANS	GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT	6
2. SEANS	SÖZLÜ ANLATIM TÜRLERİ	10
3. SEANS	GAZETE - DERGİ ÇEVRESİNDE OLUŞAN METİNLER	12
4. SEANS	KİŞİSEL HAYATI KONU ALAN METİNLER	16
5. SEANS	GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER	20
6. SEANS	ANLATMAYA BAĞLI METİNLER	26
7. SEANS	COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER (ŞİR)	44
8. SEANS	EDEBİ SANATLAR (SÖZ SANATLARI)	64
9. SEANS	İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI	74
10. SEANS	GEÇİŞ DÖNEMİ	84
11. SEANS	DİVAN EDEBİYATI	88
12. SEANS	DİVAN EDEBİYATI NAZİM ŞEKİLLERİ VE NAZİM TÜRLERİ	90
13. SEANS	DİVAN EDEBİYATINDA NESİR, NESİR TÜRLERİ VE AKIMLAR	100
14. SEANS	DİVAN EDEBİYATI SANATÇILARI	106
15. SEANS	HALK EDEBİYATI	114
16. SEANS	TANZİMAT EDEBİYATI	132
17. SEANS	SERVETİFÜNÜN EDEBİYATI	152
18. SEANS	SERVETİFÜNÜN DÖNEMİ BAĞIMSIZ SANATÇILAR	166
19. SEANS	FECRİÂTİ TOPLULUĞU	168
20. SEANS	MİLLÎ EDEBİYAT	172

21. SEANS	CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATINDA SAF (ÖZ) ŞİİR	194
22. SEANS	1920 - 1960 YILLARI ARASINDA TOPLUMCU ŞİİR	204
23. SEANS	MİLLÎ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI ÖN PLANA ÇIKARANLAR	210
24. SEANS	GARİPÇİLER (BİRİNCİ YENİCİLER)	220
25. SEANS	GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR - MAVİCİLER	226
26. SEANS	İKİNCİ YENİCİLER	232
27. SEANS	DİNİ DEĞERLERİ, GELENEĞE DUYARLIĞI VE METAFİZİK ANLAYIŞI ÖNE ÇIKARAN ŞİİR	236
28. SEANS	HİSARCILAR	238
29. SEANS	1960 SONRASI TOPLUMCU EĞİLİMLERİ YANSITAN ŞİİR	242
30. SEANS	1980 SONRASI TÜRK ŞİİRİ	246
31. SEANS	CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ	250
32. SEANS	MİLLÎ DUYARLIĞI YANSITAN ROMAN VE HİKÂYELER	254
33. SEANS	TOPLUMCU GERÇEKÇİ ROMAN VE HİKÂYELER	258
34. SEANS	BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ROMAN VE HİKÂYELER	266
35. SEANS	MODERNİZMİ VE POSTMODERNİZMİ ESAS ALAN ROMAN VE HİKÂYELER	272
36. SEANS	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO	278
37. SEANS	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ÖĞRETİCİ METİNLER	284
38. SEANS	EDEBÎ AKIMLAR	290
39. SEANS	DÜNYA EDEBİYATI	300
40. SEANS	TÜRKİYE DIŞINDAKİ ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI	310

00A309FA

1. SEANS | GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT

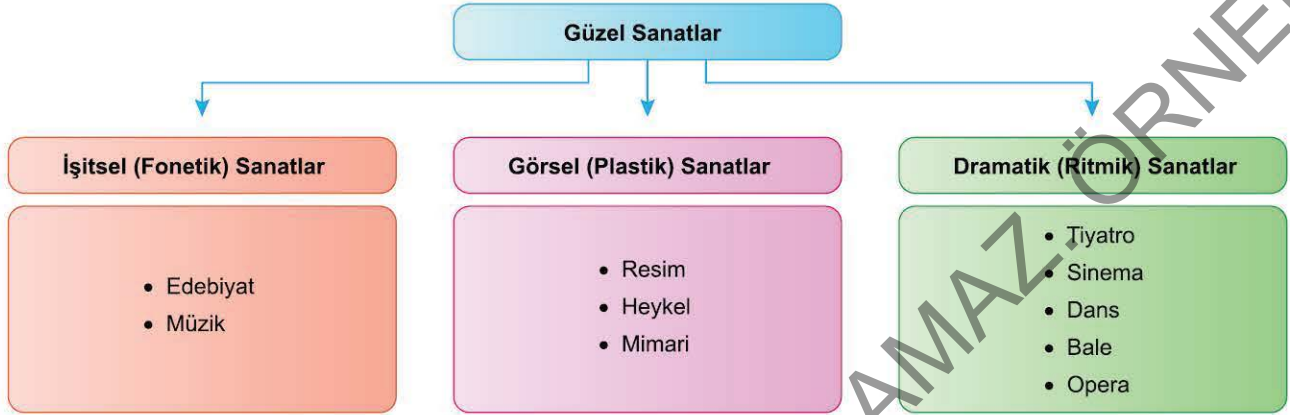

BİLGİ

1.1 - Güzel Sanatlar ve Edebiyat

Sanat: Bir duygunun, tasarımın, güzelliğin vb. dışavurumunda, anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü.

Edebiyat: Düşünce, duygu ve imgelerin estetik duygular uyandıracak bir biçimde, dil aracılığıyla, söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanat.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Fonetik (işitsel) sanatlar; sese biçim veren, malzemesi ses ve söz olan sanatlardır.

Bu tanım doğrultusunda aşağıdaki sanatların hangisi fonetik (işitsel) sanatlardan biridir?

- A) Tiyatro B) Edebiyat C) Bale
D) Minyatür E) Resim

Çözüm:

Fonetik yani işitsel sanatlar edebiyat ve müziktir. Bu yüzden doğru cevap B seçeneğidir.

Cevap B

2. Güzel sanatların bazı alanları, şekil ve hacme dayanan sanatlardır. Bu iş için önce kil, bal mumu gibi maddeler kullanılmış; kehribar, zift, yumuşatılmış fil dişi; bu sanat dalında malzeme olarak kullanılmıştır. Alçı ise ilk defa Büyük İskender zamanında kullanılmıştır. 19. yüzyıldan sonra ise kalıba elverişli maddelerin gelişmesi bu alanın ilerlemesini sağlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada söz edilen sanat dallarından biri olamaz?

- A) Heykel B) Mimari C) Bale
D) Minyatür E) Resim

Çözüm:

Parçanın genelinde görsel (plastik) sanatlardan bahsedilmiştir. Bale ise dramatik sanatlar arasında yer aldığından doğru cevap C'dir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Güzel sanatlar, insanda heyecan ve hayranlık uyandıran sanatlardır. Güzel sanatların gayesi, güzelliği ifade etmek ve yorumlamaktır. Kullandığı malzemeye göre sanat çeşitli dallara ayrılır. Örneğin --- ritmik sanatların bir türü iken --- plastik sanatların bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla hangi kelimeler getirilirse bir yanlışlık olmaz?

- A) müzik - mimari B) edebiyat - hat
C) tiyatro - heykel D) edebiyat - müzik
E) opera - sinema

2. Çeşitli maddelerin sanatçısının belli formalara dönüştürmesiyle ---, duygu ve düşüncelerin bedensel yetenekle aktarılmasıyla ---, insanın duygu yönüne seslerle ulaşılmasıyla ---, dilin malzeme olarak kullanılmasıyla da --- ortaya çıkmıştır.

Bu boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) resim - heykel - mimari - tiyatro
B) mimari - sinema - resim - müzik
C) heykel - sinema - edebiyat - müzik
D) resim - müzik - sinema - tiyatro
E) heykel - tiyatro - müzik - edebiyat

1-C

2-E

00A709B1

BİLGİ

1.2 - Sanat ve Zanaat

- Zanaat, ihtiyacı gidermeye yöneliktir yani **fayda** amacı taşır; sanat, güzellik ve haz duygusu uyandırmaya yöneliktir, fayda amacını düşünmez.
- Zanaatta yaratıcılığa pek gerek yoktur, **ustalık** yeterlidir; sanatta **yaratıcılık** çok önemlidir.
- Zanaatta aynı ürün **tekrar tekrar yapılabilir**; sanatta tamamiyle **aynısı** bir daha yapılamaz.
- Zanaat, türünün tipik bir örneğini oluşturur; sanat farklıdır, **kendine has** bir yapıya sahiptir.
- Zanaat para kazanma amacıyla yapılır; sanatta ticari kaygı düşünülemez.

1.3 - Edebî Metinlerin Özellikleri

- **Estetik** bir değer taşır.
- **Hayranlık** uyandırır.
- Sanatçının yorumunu yansıtır.
- **Özgündür**.
- Temelinde kurgu vardır.
- **Çok anlamlıdır**.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Aşağıdaki yargılardan hangisi sanat eserinin özellikleri arasında yer almaz?

- Sanat eserleri öğretmez, çağırıştır ve hissettirir.
- İnsanların ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.
- Dış dünyanın yorumlanmasıyla ortaya çıkmış ürünlerdir.
- Ulaşılan sonuçlar her türlü çelişkiden uzak olmalıdır.
- İnsanla birlikte var olmuştur, konusu insandır.

Çözüm:

Sonuçların her türlü çelişkiden uzak olması, öğretici metinlere ait olduğundan doğru cevap D'dir.

Cevap D

2. I. Dil şiirsel ve heyecana bağlı işlevlerde kullanılır.
II. Sanatsal metinler, yazınsal metinler olarak karşımıza çıkar.
III. Yorumlanmaya açık olduğundan farklı anlamlar taşır.
IV. Kelimelerin herkesçe bilinen anlamı kullanılmaktadır.
V. Amaç bir düşünceyi doğrudan okuyucuya aktarmaktır.
Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sanatsal metinlerle ilgili bilgi yanlışlığı vardır?

- I ve II
- II ve IV
- III ve IV
- I ve V
- IV ve V

Çözüm:

IV ve V. cümlelerde sanatsal metinlerin doğasına aykırı ifadeler kullanılmış. Bu özellikler öğretici metinlerde bulunduğundan doğru cevap E'dir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Sanatsal ve bilimsel metnin karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- Öğretici metinlerde kelimeler ilk anlamında kullanılırken sanatsal metinlerde mecaz ve yan anlamında kullanılır.
- Sanatsal metinlerde gerçeklik değiştirilerek anlatılırken öğretici metinlerde değiştirilmeden aktarılır.
- Öğretici metinlerde dil, göndergesel işlevde kullanılırken sanatsal metinlerde heyecana bağlı işlevde kullanılır.
- Sanatsal metinlerde farklı anlamlar çıkarılamazken öğretici metinlerde farklı anlamlar çıkarılabilir.
- Sanat metinlerinde amaç, güzellik iken öğretici metinlerde amaç bilgi vermektir.

2. Aşağıdakilerden hangisi sanat metninin ilgi alanlarından biri olamaz?

- Kurmacadan uzak gerçeği olduğu gibi aktaran bir roman
- Kelimelerin mecazlı söyleyişlerine yer veren bir şiir
- Okuyucuda merak duygusu uyandıran bir hikâye
- Estetik zevki ön plana çıkaran bir tiyatro metni
- Süslü bir dille aşk hikayesini anlatan bir mesnevi

1-D

2-A

TEST 1

1. I. Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivriydi. Biraz körletmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozuluncaya kadar denedim. Gene atların hiçbiri durmuyordu. Kızdım. Öfke mi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim. On adım ilerdeki çeşmeye koştum. Kaşağıyı yalağın taşına koydum. Yerden kaldıracabileceğim en ağır bir taş bularak üstüne hızlı hızlı indirmeye başladım. İstanbul'dan gelen, belki de Dadaruh'un kullanmaya bile doyamadığı bu güzel kaşağıyı ezip parçaladım. Sonra yalağın içine attım.
- II. Gençliğe
Yürüyordum: Ağlıyordu ırmaklar;
Yürüyordum: Düşüyordu yapraklar;
Yürüyordum: Sararmıştı yaylalar;
Yürüyordum: Ekilmişti tarlalar.

Bu iki parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi metinlerin ayırıcı özellikleri arasında değildir?

- A) Çok anlamlıdır, kişiden kişiye değişen ürünlerdir.
B) Özgündürler, benzerleri bulunmayan eserlerdir.
C) Estetik kaygısı vardır, güzele ulaşmak hedeflenir.
D) Okuyucunun farklı yorumlamasına kapalıdır.
E) Dil şiirsel ve heyecana bağlı işlevde kullanılır.

2. I. Sanat metinlerinin amacı gerçeği okuyucuya eğlenceli bir şekilde aktarmaktır.
II. Sanat metinlerinde kelimeler gerçek anlamları dışında kullanılabilirler.
III. Sanat metinlerinde amaç okuyucuda estetik zevk uyandırmak ve güzele ulaşmaktır.
IV. Sanatsal metinlerde gerçeklik değiştirilerek, yorum yapılarak aktarılmaktadır.
V. Sanat metinlerinde okuyucular eserlerden farklı anlamlar çıkarmazlar.

Sanatsal metinlerle ilgili olarak numaralanmış cümlelerden hangilerinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I ve III
B) II ve IV
C) III ve V
D) III ve IV
E) I ve V

3. Bir köprüde dilenen dilencinin "Doğuştan Kör" yazar kartonuna "Güzel bir bahar günü ve ben göremiyorum." diye yazan ve dilencinin şapkasının para ile dolmasını sağlayan biri aşağıdaki yargılardan hangisini kanıtlamaya çalışmış olabilir?

- A) Sanat, toplumdaki aksaklıkların giderilmesini sağlayabilir.
B) Sanatın etkileme gücü yaşamın her alanında kendini gösterebilir.
C) Şairler hemen hemen her alanda başarılı olma yeteneğine sahiptir.
D) Sanatçılar diğer insanlardan kesin ölçülerle ayrılırlar.
E) Bazı insanlar olaylara farklı şekilde bakabilir.

4. Atıldı bir Mehmetçik, büyü bozuldu
Bir düşman süngüsüne, göğsünden
Bu şehadette kayalar yarıldı sanki
Dipçik gürültüsünden

Bu şiirde aşağıdaki bilim dallarından hangisinin özellikleri görülür?

- A) Felsefe
B) Sosyoloji
C) Tarih
D) Coğrafya
E) Arkeoloji

5. Sanat ve zanaat birbirinden farklı uğraşı alanlarıdır. Söz gelimi Gaziantep'teki bakırcılara farklı senelerde gittiğinizde aynı ürünleri bulabilirsiniz. Ancak Gaziantep'teki "Zeugma Mozaikleri" eşsiz ve tektir.

Bu yargıdan hareketle aşağıdakilerden hangisinin diğerlerinden farklı bir eser olduğu söylenebilir?

- A) Bir demircinin yapmış olduğu kılıç
B) Bir ressamın yapmış olduğu tablo
C) Bir şairin yazmış olduğu şiir
D) Bir yazarın yayımladığı roman
E) Bir bestekârın yapmış olduğu beste

1. I. Haydarpaşa Garı'nın yapımına, 30 Mayıs 1906 yılında II. Abdülhamit döneminde başlanmıştır. 1906 yılında yapımına başlanılan gar, 19 Ağustos 1908 yılında tamamlanarak hizmete açılmıştır. Günümüze kadar ulaşmış tarihî yapılardan biridir.
- II. Haydarpaşa Garı, rayların denize ulaştığı yani bittiği noktadır ama aynı zamanda rayların başlangıç noktasıdır; hem ilktir hem de son. Trenler geçmez; trenler gelir, durur, son duraktır ya da trenler kalkar, gider; ilk duraktır. Bu başlangıç - bitiş ya da ilk - son durumu kuşkusuz kişinin niyetine göre tanımlanabilir veya değişir.

Yukarıda numaralanmış metinler için aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisi yanlıştır?

- A) I. metinde amaç bilgi vermek, II. metinde ise estetik kaygı uyandırmaktadır.
- B) I. metinde öznellik varken II. metinde nesnellik ağır basmaktadır.
- C) I. metin öğretici metinken II. metin sanatsal metindir.
- D) I. metinde sözcükler gerçek anlamıyla II. metinde mecaz anlamı sözcüklere yer verilmiştir.
- E) I. metinde dil göndergesel işlevdeyken II. metinde şiirsel işlevdedir.

2. Edebiyatın konusu insandır ve insan, toplum içinde yaşayan bir varlıktır. Edebî metinler; insanı, insanın diğer insanlarla ilişkilerini işler. Bazı edebî metinler, --- bilimine kaynaklık edebilir çünkü edebî metinlerde insan ilişkileri açısından bol malzeme vardır. Bazı edebî akımlar ve edebî dönemlerin bazı temsilcileri; topluma yön vermeyi, sosyal fayda sağlamayı amaçlar. Böylece edebiyat toplumu etkiler.

Bu cümlede geçen parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sosyoloji B) psikoloji C) felsefe
D) tarih E) coğrafya

3. Aşağıdakilerden hangisi sanat metinlerinin ilgi alanlarından biri olamaz?

- A) Kurmacadan uzak gerçeği olduğu gibi aktaran bir roman
B) Kelimelerin mecazlı söyleyişlerine yer veren bir şiir
C) Okuyucuda merak duygusu uyandıran bir hikâye
D) Estetik zevki ön plana çıkaran bir tiyatro metni
E) Süslü bir dille aşk hikayesini anlatan bir mesnevi

4 ve 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Sanat, insanın kendisine karşı yarattığı ikinci bir doğadır; her şeyden önce insanın var olana bir karşı çıkışı, varlığa bir meydan okumasıdır bu. Aslında sanat bir bütündür; bizler aslında o bütünün parçalarıyla uğraşırız bütüne varmaya çalışıyoruz. Immanuel Kant bu konuda: "Sanat, güzel bir şeyin tasarlanması değil ama bir şeyin güzel tasarlanmasıdır." demiştir. Burada, ortaya konan tasarımdan çok, başarı söz konusudur. Ben sanatın bütün dallarıyla yakından ilgileniyorum ama hepsini yapmaya kalkışmam, elbette ki söz konusu değil. Kant'ın dediği gibi, uğraş alanım olan şiiri, gerçek şiir gibi yazabiliyorum, ne mutlu bana!

4. Bu parçadan hareketle sanat ile ilgili,

- I. İnsanlar sanatın sadece bir dalıyla ilgilenmelidirler.
II. Sanat, aslında birçok güzel sanatın toplamıdır.
III. Şiir, sanat olarak diğer dallardan bir adım öndedir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

5. Bu parçada sanatın hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Sanat eseri, insanın kendini anlatma biçimlerinden biridir.
B) Sanat, sürekli değişen ve genişleyen insan etkinliğidir.
C) Sanat eseri, sanatçının yorumunu yansıtır.
D) Sanat eserinde amaç estetik ve güzele ulaşmaktır.
E) Sanat etkinliği yeni bir yapı kurma, şekil verme girişimidir.

00BAOD66

2. SEANS | SÖZLÜ ANLATIM TÜRLERİ

BİLGİ

Sözlü Anlatım Türleri

Sunum: Bir bildirinin çeşitli yollarla (sözlü, yazılı, görsel) dinleyenlere aktarılmasına denir.

Konferans: Herhangi bir alanda, topluluk karşısında yapılan hazırlıklı ve planlı konuşmalardır.

Panel: Bir konuşmacı grubunun dinleyiciler önünde, genellikle bilimsel, sosyal ya da siyasi bir konuyu bir başkan yönetiminde tartışmasıdır.

Sempozyum: Belli bir konuyu aydınlatmak amacıyla bilim insanı ve araştırmacıların bir araya geldikleri ve konuşmacıların konunun belirli bölümlerini sundukları tartışmalı toplantılardır.

Açık oturum: Konusunda uzman kişilerin bir masa çevresinde toplanarak tartışmasına açık oturum denir.

Forum: Bir başkanın yönetiminde, toplumu ilgilendiren bir konuda, farklı gruplardan oluşan dinleyicilerin söz sırası alarak yaptıkları tartışmalara denir.

Münazara: Karşıt görüşleri savunan iki grubun, düşüncelerini dinleyicilerin önünde savunarak yarıştığı ve sonucun jüri tarafından belirlendiği tartışmadır.

Söylev (Nutuk, Hitabet): Bir topluluğa düşünceler, duygular aşımak amacıyla söylenen, uzunca, coşkulu ve güzel sözlere denir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Konuşmacı sayısı bir ile dört arasında değişebilir, gruplar sözcülerini veya başkanlarını önceden belirler. Konuşmalar yapıldıktan sonra jüri; konuşmacıların hazırlıklarını, savunmalarını ve konuşma becerilerini dikkate alarak bir değerlendirme yapar ve yarışmanın galibini belirler.

Bu parçada özellikleri verilen sözlü anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Münazara C) Sempozyum
D) Forum E) Konferans

Çözüm:

Sözlü anlatım türlerinden sadece münazara, yarışma havasında geçer. Dolayısıyla açıklamada verildiği gibi jürinin kararıyla galibin belirlendiği tür, münazara olduğu için doğru cevap B'dir.

Cevap B

2. Aşağıdaki sözlü anlatım türlerinin hangisinde tartışma yoktur?

- A) Konferans B) Panel C) Münazara
D) Açık oturum E) Forum

Çözüm:

Konferans, belli bir alanda uzman kişinin bilgilendirme amacıyla yaptığı konuşmadır. Diğer seçeneklerde verilen türler tartışmayı gerektirdiği için doğru cevap A'dır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORULARI

1. ---, konuşmacının karşısındakileri etkilemek amacıyla dile getirdiği coşkulu ve duygulu söz ve metinlerden oluşan bir sözlü anlatım türlerinden biridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki türlerden hangisi getirilmelidir?

- A) Nutuk B) Açık oturum
C) Sempozyum D) Panel
E) Forum

2. Aşağıdakilerden hangisi sözlü anlatım türlerinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Anlatıcı, konuyu detaylarıyla ele alıp anlatmalıdır.
B) Anlatılacak konu, dinleyicileri ilgilendirmelidir.
C) Anlatılacaklar, bir plâna göre sıralanmalıdır.
D) Kelimelerin ses, vurgu ve tonlamalarına uyulmalıdır.
E) Dilin açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir.

1-A

2-A

1. Sanatsal, bilimsel değer taşıyan konuların farklı kişiler tarafından konuyla ilgilenen bir dinleyici topluluğu önünde sunum yapmalarıdır. Bu sözlü anlatım türü diğer konuşma türlerine göre daha bilimsel ve ciddi bir havada geçer. Katılan konuşmacıların, konunun uzmanı olması gerekir. Başkan, konuşmacılara belirli bir süre verir. Bu süre genellikle beş dakikadan az, yirmi dakikadan çok olmaz. Her konuşmacı eşit sürede düşüncesini ifade eder. Konuşmaların bitiminde bildiriler ve alınan kararlar kamuoyuna duyurulur ve bu kararlar basılarak dağıtılır.

Bu parçada sözü edilen tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Forum B) Açık oturum C) Panel
D) Sempozyum E) Konferans

2. Büyük önder, aziz dinleyiciler!
İlk Dil Kurultayı bugün sona eriyor. Böyle büyük ve tarihî bir vazifeyi gören kurultayı saygı ile selamlarım. Güzel İstanbul'a ne mutlu ki harf inkılâbı ilkin onda hazırlanmıştı. Dil inkılâbının ilk hızı da şimdi on dan başlıyor.

Arkadaşlar!

On gün, her biri saatlerce süren celselerde Vekil Bey, âlimler, edipler, şairler, münekkitler, dilciler, gramerciler, ıstılahçılar söz aldılar; derin düşüncelerini söylediler. Özlü bilgilerini anlattılar. Bunları bu salondakiler dinlediği gibi havaları aşarak yurdun dört bucağına seslerinizi duyuran demir ağızlar önüne toplanmış bütün yurttaşlar da dinlediler.

Bu konuşma metni aşağıdaki sözlü anlatım türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Nutuk B) Konferans C) Sempozyum
D) Panel E) Münazara

3. Herhangi bir konuda uzman kişilerin bir topluluk önünde fikir alışverişinde bulunduğu samimi bir ortamda gerçekleşen tartışma biçimine ---- denir. Tartışmayı bir başkan yürütür. Konuşmacı sayısı ise 3-6 arasında olmalıdır. Tartışmanın sonunda dinleyiciler konuşmacılara soru sorabilirler. Bu soru ve cevap şeklindeki konuşmalar sırasında dinleyicilere de konuşma ve tartışma hakkı verilirse tartışma ---- dönüşmüş olur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) bilgi şöleni - açık oturuma
B) münazara - foruma
C) forum - münazaraya
D) açık oturum - sempozyuma
E) panel - foruma

4. Küçük bir dinleyici grubu önünde herhangi bir sorunu samimi bir sohbet havası içinde tartışmaya denir. Amaç, bir karara varmak bir fikir alışverişinde bulunmak ve ele alınan konular üzerinde aydınlanmaktır. Bir tartışma türü olan bu anlatım türünde bir başkan bulunur. Başkan, konuşmacıların ortasında yer alır ve konuşmacılar da bir masanın çevresinde toplanırlar. En az üç, en çok altı konuşmacı yer alır. Açık oturum ve bu sözlü anlatım türü birbirine yakın özellikler içerir. Arada üslup farkı vardır. Burada amaç; bir konuda karara varmaktan çok sorunu çeşitli yönleriyle aydınlatmak, farklı görüşlerle farklı anlayışları ortaya koymaktır.

Yukarıda sözü edilen sözlü anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Münazara B) Forum C) Panel
D) Sempozyum E) Konferans

5. I. İki karşıt düşünceye sahip kişilerin birbirlerinin düşüncesini duygu ve kanılarını değiştirmek için tez ve antitez ile desteklenen konuşma biçimine denir. (**münazara**)
II. Dinleyiciler önünde seçilmiş bir konuşmacı grubunun güncel bir konuyu ya da sorunu kendi aralarında tartışmak amacıyla düzenlediği toplantı veya toplu görüşmedir. (**panel**)
III. Bir topluluk önünde bilgi vermek, bir sorunu tartışmak için yapılan coşkulandırıcı, etkili ve inandırıcı konuşmalara denir. (**konferans**)
IV. Bir başkanın yönetiminde, toplumu ilgilendiren bir konuda, farklı gruplardan oluşan dinleyicilerin söz sırası olarak yaptıkları tartışmalara denir. (**forum**)
V. Bilim, kültür, sanat, edebiyat, teknoloji gibi doğa ve kültür ilimleriyle ilgili konularda açıklayıcı ve öğretici amaçla dinleyici karşısında yapılan hazırlıklı konuşma türüdür. (**nutuk**)

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde verilen ayraç içindeki türler yer değiştirilirse bilgi yanlışlığı giderilmiş olur?

- A) I ve III B) II ve III C) I ve IV
D) III ve V E) IV ve V

BİLGİ

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler

- Fıkra
- Makale
- Deneme
- Sohbet
- Eleştiri
- Haber Yazısı
- Röportaj
- Mülakat

Fıkra (Köşe Yazarı)

- Güncel olayları konu edinen **kısa ömürlü**, başlıklı yazılardır.
- Fıkra yazarı, **öznel** bir tavır takınır; anlattıklarını kanıtlama ihtiyacı duymaz.
- Edebiyatımızda **Ahmet Rasim, Refik Halit, Hüseyin Cahit Yalçın, Peyami Safa** fıkra türünün başarılı örneklerini vermiştir.

Makale

- **Bilgi vermek, bir tezi savunmak** amacıyla yazılan bilimsel nitelikli yazılardır.
- **Konu ve alan sınırlaması** yoktur.
- İleri sürülen görüşler **kanıtlanmak** zorundadır.

Deneme

- Konu sınırlaması yoktur, **her konuda** deneme yazılabilir.
- Deneme yazarı, yazısını **kendisiyle konuşur** gibi oluşturur.
- Deneme yazılarının içten, etkileyici ve doğal bir anlatımı vardır.
- Montaigne'in izinden yürüyen denemeciler, bu türü "**ben'in ülkesi**" olarak tanımlamıştır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Aşağıdakilerden hangisi gazete çevresinde gelişen metinler arasında **yer almaz**?

- A) Makale B) Deneme C) Eleştiri
D) Mektup E) Röportaj

Çözüm:

Mektup, kişisel yaşamı konu alan metin türlerinde yer aldığı için cevap D'dir.

Cevap D

2. Halka inmeyi bırakıp kendimizi aşmaya bakalım, yoksa hâlimiz çocuk şiiri yazmakta inat edenlerin hâline döner. Hani birtakım hevesliler vardır sözde çocuğun dünyasına inip çocukça şiirler yazarlar. Yazdıklarını ne kendileri ne biz ne de çocuklar ciddiye alır ama çocuklar adam olsun diye bu zahmete katlanırlar. **Bu parça aşağıdaki yazı türlerinden hangisinden alınmış olabilir?**

- A) Fıkra B) Biyografi C) Deneme
D) Sohbet E) Makale

Çözüm:

Verilen metinde yazar, samimi bir üslupla kendisiyle konuşmuş gibi bir tavır takınmıştır. Bu yüzden doğru cevap C'dir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Bu türde emek harcayan yazar; her şeyden önce araştırmaya meraklı, okurken değerlendirme yapabilmeyi becerebilen bir sanatçıdır. Ben dilinden uzak, nesnellığı prensip hâline getirebilen sanatçıdır. Kendi beğeni ve hoşnutsuzluklarını okurlarına dayatmaya çabalayan bir sanatçı değildir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdaki yazı türlerinden hangisine uygun eserler vermektedir?

- A) Deneme B) Roman C) Fıkra
D) Eleştiri E) Makale

2. Bostancı Sahili'nin kıvrak yolunda gezinirken balık kokan restoranların yerine tarih kokan Ayasofya'ya gitmeye karar vermişim. Ve tabii ki bu bana biraz pahalya mâl olacaktı. Neden mi? Çünkü Ayasofya müze kart ile giriş yapılabilen bir müze statüsünde ve buraya girebilmek için 25 TL'yi gözden çıkarmak gerekiyordu. Ha bir de eklemek gerekirse 3 saat içerisinde tekrar giriş - çıkış yasağı da vardı. Yani o anda ne gördüyseniz gördünüz, aksi takdirde 3 saat beklemek zorunda kalacaktınız.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Biyografi B) Sohbet C) Gezi yazısı
D) Eleştiri E) Fıkra

1-E

2-E

BİLGİ

Sohbet (Söyleşi)

- Bir yazarın herhangi bir konuyu **karşısında biri varmış gibi** sıcak ve samimi bir dille aktardığı yazılardır.
- **Soru – cevap** şeklinde karşılıklı konuşma havasında geçer.
- * Ahmet Rasim – *Ramazan Sohbetleri*
Suut Kemal Yetkin – *Edebiyat Söyleşileri*
Şevket Rado – *Eşref Saat*

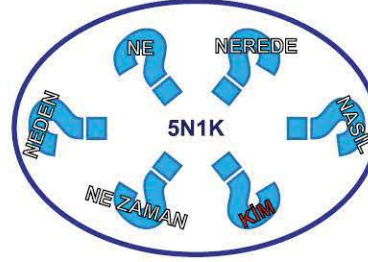
Eleştiri

- Bir sanatçının veya eserin **olumlu** ve **olumsuz** yönlerini ortaya koyan yazı türüdür.
- Servetifünun Dönemi'nde **tenkit** adını almıştır.
- * Namık Kemal - *Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir, Tahrib-i Harabat, Takip*

Haber Yazısı

- Bir olay ve bir olgu üzerine edinilen bilgilerin gazete, dergi gibi yayın organları ya da televizyon, radyo gibi iletişim araçlarıyla topluma duyurulması amacıyla hazırlanan yazılı metinlere denir.
- Haber yazma sürecinde **5N 1K** ile **Ters Piramit** teknikleri uygulanır.

5N 1K

TERS PİRAMİT

Röportaj

- Bir eser, kişi veya şehir hakkında bilgi toplamaya **röportaj** denir.
- Fotoğraf, belge ve istatistikî bilgilerden yararlanır.
- **Alman ve Amerikan Röportajı** olmak üzere ikiye ayrılır.

Mülakat (Görüşme)

- Herhangi bir sosyal konu ya da sorun üzerinde, uzman kişi ya da kişilerle yapılmış konuşmaları yansıtan yazı türüne denir.
- * Ruşen Eşref Üneydin – *Diyorlar ki*
* Abdi İpekçi – *Liderler Diyor ki*
* Fikret Ötyam – *Ha Bu Diyar*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Haber yazılarıyla ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- Toplumun büyük bir kısmını ilgilendirmelidir.
- Yazan kişi anlattıkları karşısında tarafsız kalmalıdır.
- Geçerliliği devam etmeli ve kalıcı olmalıdır.
- Anlatılanlar ilgi çekici ve merak uyandırıcı olmalıdır.
- Kolay anlaşılır; akıcı, açık ve duru yazılmalıdır.

Çözüm:

Haber yazıları güncel olayları aktardığından ve her gün yeni bir olay meydana geldiğinden bu yazıların geçerliliğini devam ettirmesi mümkün değildir. Bu yüzden doğru cevap C'dir.

Cevap C

2. Yahu siz de benim gibi mi düşünüyorsunuz? İnsanımızda bir alışveriş çılgınlığı türememiş mi? Ara ara gittiğim alışveriş merkezlerinde rastlıyorum. İnsanlar harıl harıl alışveriş yapıyor. Alışveriş arabasını eline alan, gezdiği her raftan ne varsa neredeyse hiç bakmadan, düşünmeden atıyor arabasına. Evdeki bir eksik için gittiği alışveriş merkezinden bin şey alarak geri dönüyor evine. Sizce de bu bir hastalık değil mi? Şahsen ben, hastalık olarak kabul ediyorum.

Bu parçada aşağıdaki yazı türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

- Deneme
- Söyleşi
- Eleştiri
- Fıkra
- Makale

Çözüm:

Verilen parçada yazar, karşısında biriyle konuşuyormuş gibi bir tavır takındığı için doğru cevap B'dir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

- 5N 1K (ne, niçin, nasıl, nerede, ne zaman, kim) ifadesi haber yazıları oluşturmada önemlidir.
 - Yazan kişi anlattıkları karşısında tarafsız kalmalı, yorumdan kaçınmalıdır.
 - Bu tür yazıların güncel, ilgi çekici ve önemli olması gerekir.
 - Bu yazılar, toplumun belli bir kısmını ilgilendirmelidir.
 - Yazılan haber yazıları doğru olmalıdır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisi haber yazıları için söylenemez?

- I
- II
- III
- IV
- V

- Bu tür yazılar, düşünsel plânla yazılır.
 - İşlenen konu; toplumsal, sanatsal olay ya da olgu olmalıdır.
 - Yazar; anlattıklarının doğruluğunu konuşma, bilgi toplama ve fotoğraflarla desteklemelidir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen metin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- Sohbet
- Haber yazısı
- Deneme
- Mülakat
- Röportaj

1-D

2-E

00BBOC82

TEST 1

3. SEANS: GAZETE - DERGİ ÇEVRESİNDE OLUŞAN METİNLER

1. Yalnız yaşamının bir tek amacı vardır sanıyorum; o da daha başıboş, daha rahat yaşamak. Fakat her zaman, buna hangi yoldan varacağımızı pek bilmiyoruz. Çok kez insan dünya işlerini bıraktığını sanır oysaki bu işlerin yolunu değiştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Bir aileyi yönetmek, bir devleti yönetmekten hiç de kolay değildir. Ruh nerde bunalırsa bunalsın, hep aynı ruhtur; ev işlerinin az önemli olmaları, daha az yorucu olmalarını gerektirmez. Bundan başka saraydan ve pazardan el çekmekle hayatımızın baş kaygılarından kurtulmuş olmuyoruz.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Makale B) Deneme C) Eleştiri
D) Anı E) Fıkra

2. Bir yapıtın açıklanmasında yazarın yaşam öyküsü, yapıtın anlaşılmasında temel bir öge değildir. Yazarın düşünce ve niyetlerinin bilinmesi de bu yapıtın gücüyle yaşar, anlaşılır ve çeşitli toplumsal sınıfların düşüncelerinin çözümlenmesiyle de doğrudan açıklanabilir. Bir yazın ya da felsefe yapıtında bireyin işlevini yadsımak, yadsımak mı demektir. Kuşkusuz hayır. Ne var ki bütün gerçekler gibi bu işlev de diyalektiktir, onu neyse öyle anlayıp kavramaya çalışmak gerekir.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinden hangisine örnek olabilir?

- A) Makale B) Fıkra C) Eleştiri
D) Günlük E) Sohbet

3. Asık suratlı insanlardan hoşlanır mısınız, desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbele renk verdiğini göreceksiniz konuşukça konuşacağınız gelir.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Deneme B) Sohbet C) Makale
D) Günlük E) Eleştiri

4. "Yıllardır gazetelere yazı yazıyorum. Amacım düşüncemi aktarmaktır ancak hiçbir zaman fikrimi kabul ettirme çabası içine girmedi. Yazı yazmayı çok seviyorum fakat üzüldüğüm bir nokta var ki yazdıklarım kalıcı değil. Güncel konulara değinmek çok güzel, gel gör ki bir sonraki gün bir önem arz etmiyor." **diy**en bir sanatçı hangi türde metinler yazmaktadır?

- A) Makale B) Söyleşi C) Deneme
D) Röportaj E) Fıkra

5. I. Hatıra
II. Biyografi
III. Fıkra
IV. Deneme
V. Söyleşi

Yukarıda verilen metin türlerinden hangileri, gazete çevresinde gelişen metinler içinde değerlendirilmez?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

6. **Aşağıda yazarıyla birlikte verilen eserlerden hangisi anı türünde yazılmamıştır?**

- A) Ahmet Rasim - *Falaka*
B) Halit Ziya Uşaklıgil - *Saray ve Ötesi*
C) Falih Rıfkı Atay - *Zeytinadağı*
D) Yakup Kadri Karaosmanoğlu - *Zoraki Diplomat*
E) Yahya Kemal Beyatlı - *Kendi Gök Kubbemiz*

1-B

2-C

3-B

4-E

5-A

6-E

1. Antik Dönem'de düzey bakımından üslup; yüksek, orta ve alçak üslup olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Örnek:

Yüksek üslup düzeyi, son uykusuna dalmak;

Orta üslup düzeyi, ölmek;

Alçak üslup düzeyi, gebermek

şeklinde kullanılmıştır.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle öğretici metinler için aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

- A) Metinlerin türleri ile kullanılan kelimeler arasında sıkı bir ilişki vardır.
 B) Bilimsel metinlerde çok sık bir şekilde terimlere yer verilir.
 C) Aynı konu farklı yazarlar tarafından ifade edilebilir.
 D) Hitap edilen kitle, öğretici metinlerin dilinin oluşumunda etkili olur.
 E) Öğretici metinler incelenirken metnin hangi geleneğe bağlı kalınarak yazıldığı, sanatçının gelenekle ilişkisi tespit edilir.

2. Aşağıdakilerin hangisinde boş bırakılan yere ayrıç içindeki sözcük getirilirse tanım yanlış olur?

- A) ---- bir yaşam gerçeğinden yola çıkıp olayları nesnel bir tutumla anlatırken resim, fotoğraf gibi görsel öğelerden faydalanır. (**Röportaj**)
 B) ---- okuyucu ile eser arasında köprü kuran eseri tüm yönleriyle gözler önüne seren bir türdür. (**Eleştiri**)
 C) Gazetelerin belli bir köşesinde güncel olayları işleyen kısa yazılara ---- denir. (**Fıkra**)
 D) Söz oyunları ve dolaylımalardan uzak bir anlatımla bir konuyu kanıtlamak amacıyla oluşturulan yazılara ---- denir. (**Deneme**)
 E) ---- herhangi bir sosyal konu ya da sorun üzerinde, uzman kişi ya da kişilerle yapılmış konuşmaları yansıtan yazı türüne denir. (**Mülakat**)

3. Bu yılın yaz başlarında başlayan yağmur dönemi dünyayı etkisi altına aldı. Yağışların etkili olduğu ülkelerden biri olan Çin'in birçok bölgesinde barajlar yıkıldı. Harekete geçirilen askerî birlikler setleri yıkarak sel sularının kırsal kesime yayılmasını sağlamaya çalıştılar. Sel, eylülün ortasında da Meksika'nın Chiapas eyaletinin Valdivia köyünü yok etti. Dünyadaki benzer sel baskınlarının verdiği zararlar ürkütücü boyutlara ulaştı. 240 milyon kişiyi etkilediği söylenen bu yazın selleri, resmi açıklamalara göre şimdiye kadar 2 binin üzerinde insanın ve sayısı bilinmeyen diğer canlıların yaşamlarına mal oldu. Yaklaşık 14 milyon kişi evini terk etmek zorunda kaldı. Bu durum, insana Çinlilerin "Su ile şaka olmaz!" özdeyişini hatırlatıyor.

Bu parçada aşağıdaki yazı türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

- A) Eleştiri B) Sohbet C) Makale
 D) Fıkra E) Deneme

4. Düşünüyorum da geçmişten bu yana neler değişti neler! Artık hiçbir şey eskisi gibi değil. Eski değerlerimiz, gelenek-göreneklerimiz bir bir yok olmaya yüz tuttu. Hele de misafirperverlik... Bırakın perverliği, artık misafiri bile kalmadı pek kimsenin. Bunun sebebinin biraz da kendimizde aramız gerektiğini düşünüyorum aslında. Yahu bu misafirperverliği biz öldürmedik mi? Nasıl öldürdük? Zorlaştırarak, insanları baskı altına alarak, aşırıya kaçarak... Eskiden, misafir umduğunu değil, bulduğunu verdi. Sağ olsun ev sahibi de kimseden esirgemezdi ama her şeyi imkânları doğrultusunda yapardı. Şimdi en yoksulun evine gitsek dahi önümüze sermediği bir şey kalmıyor. Belki boğazından kısıp tok misafirine yediyor. Bunu gören misafirler, aynı şeyi hatta daha fazlasını yapamayacak olmanın ezikliğini yaşıyor ve dolayısı ile misafirden korkmaya başlıyor.

Bu parçada aşağıdaki yazı türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

- A) Deneme B) Köşe Yazısı C) Anı
 D) Söyleşi E) Makale

00EF0616

4. SEANS | KİŞİSEL HAYATI KONU ALAN METİNLER

BİLGİ

Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler

- Gezi yazısı
- Hatıra (Anı)
- Günlük (Günce)
- Mektup
- Biyografi
- Otobiyografi
- E-posta
- Blog

Gezi Yazısı

Yazarın **yurt içinde** ve **yurt dışında** gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici özelliklerini anlattığı yazı türüdür.

- Yazar gördüklerini, okuyucusunun daha iyi algılaması için karşılaştırma yapar.

- Okur, sanki o yerleri sanatçıyla gezer gibi olur.
- Eskiden gezi yazılarına **seyahatnâme** denirdi.
- Evliyâ Çelebi: **Seyahatnâme**
Ahmet Mithat Efendi: **Avrupa'da Bir Cevelan**
Cenap Şahabettin: **Hac Yolunda, Afak-ı Irak**

Hatıra (Anı)

Toplumda belli bir alanda isim yapmış kişilerin **yaşadıkları** veya **tanık oldukları** olayları anlattıkları edebî türdür.

- Anılar, yaşandığı dönem hakkında bilgi verir.
- Kişisel bakış açısıyla kaleme alınmış olduklarından kesin ve bilimsel bir doğru gibi kabul edilemez.
- Türk edebiyatında ilk yazılı örnek olan **Orhun Abideleri** anı özelliği taşımasına rağmen bu türün ilk örneği 15. yüzyılda kaleme alınan **Babürname** kabul edilmiştir.
- Ebu'l Gazi Bahadır Han: **Şecere-i Terakime**

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Eski edebiyatta "seyahatnâme" sözcüğüyle karşılanan gezi yazısı, Tanzimat edebiyatıyla birlikte artmıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin ----, Cenap Şahabettin'in ---- gibi yapıtları gezi yazısının güzel örnekleri arasındadır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Hac Yolunda – Frankfurt Seyahatnâmesi*
B) *Anadolu Notları – Taymıs Kıyıları*
C) *Avrupa'da Bir Cevelan – Memleket Hikâyeleri*
D) *Hac Yolunda – Anadolu Notları*
E) *Avrupa'da Bir Cevelan – Hac Yolunda*

Çözüm:

Avrupa'da Bir Cevelan Ahmet Mithat Efendi'nin, *Hac Yolunda* adlı eser de Cenap Şahabettin'in olduğu için doğru cevap E'dir.

Cevap E

2. Aşağıdakilerden hangisi anı (hatıra) için **söylenemez**?

- A) Yaşamakta olanı değil, yaşanmış bir konuyu anlatır.
B) Geçmiş, üçüncü kişinin ağzından verilir.
C) Tarihsel gerçeklerin öğrenilmesine katkı yaptığı için tarihçilere işik tutar.
D) Tanınmış, bilim, sanat ve politika adamlarının yaşamlarını çalışma ve araştırmalarını anlatır.
E) İnsan belleğinde iz bırakan olay ve olguları anlatır.

Çözüm:

Anılar, kişiye özgü olduğu için üçüncü kişi ağzından değil, birinci kişi ağzından verilir. Bu yüzden doğru cevap B'dir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Marmaris'in tarih kokan pek fazla kişinin bilmediği Marmaris Kalisi'ni gezme fırsatı buldum. Bu kaleyi daha önce bir film sahnesinde görmüştüm. Kalede toplam 18 adet oda, bir ark ve çeşme bulunmaktadır. Kalenin 7 tane kapalı alanı vardır. Bunlardan 2 tanesi arkeoloji salonu ve 1 tanesi de etnografya salonu olarak düzenlenmiştir. Bu arada kalan bölümler ise sanat galerisi ve depo olarak kullanılmaktadır.

Bu parçada aşağıdaki yazı türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

- A) Hatıra B) Günce C) Röportaj
D) Deneme E) Gezi yazısı

2. Aşağıdakilerin hangisinde boş bırakılan yere **ayraç içindeki sözcüğün getirilmesi bir yanlışlığa sebep olur?**

- A) Bir kimsenin, o gün yaşadıkları ile ilgili izlenim ve düşüncelerini, üstüne tarih koyarak yazdığı yazı türüne ---- denir. **(Anı)**
B) Ünlü kişilerin yaşamlarını, yaptıklarını ve yapıtlarını tanıtan yazı türüne ---- denir. **(Biyografi)**
C) ---- yazarın seçtiği herhangi bir konuda kesin bir sonuca varmayla düşünmeden kişisel düşüncelerini senli benli bir anlatım biçiminde verdiği yazı türüdür. **(Deneme)**
D) ---- daha çok bilimsel konularda bir düşünce ileri sürmek ya da bir görüşü desteklemek için yazılan yazı türüdür. **(Makale)**
E) Gazetelerin belirli köşelerinde yer alan, genel bir başlık altında kısa ve günübirlik yazılara ---- denir. **(Fıkra)**

1-E

2-A

00F50607

BİLGİ

Günlük (Günce)

Yaşanan olayların, izlenimlerin, tarih atılarak **günü gününe** yazılması ile oluşan türe günlük denir.

- Yazarın hayatından izler taşır.
- Divan edebiyatında **rûzname** denir.

Türk Edebiyatında önemli günlük örnekleri:

- Nurullah Ataç: *Günce I, Günce II*
- Cemal Süreya: *Günler*
- Salah Birsal: *Günlük, Aynalar Günlüğü, Kuşları Örtünmek*

Mektup

Bir düşünce veya duygunun birilerine iletilmesi amacıyla yazılan özel yazılara mektup denir.

- Mektupta kullanılacak anlatım, bunu okuyacak kişinin **kültür düzeyine** göre ayarlanır.

Mektuplar, dört grupta sınıflanmaktadır:

1. Özel Mektuplar
 2. Edebî Mektuplar
 3. Resmî Mektup
 4. İş Mektupları
- Fuzûlî'nin *Şikâyetnâme* adlı eseri, mektubun bizde tanınmış ilk örneğidir.
Cahit Sıtkı Tarancı: *Ziya'ya Mektuplar*
Yakup Kadri Karaosmanoğlu: *Bir Serencam*
Kemalettin Kamu: *İzmir Yollarında*

Biyografi (Yaşam öyküsü)

Ünlü bir kişinin hayatının **başkası tarafından** kaleme alındığı edebî türdür.

- Kişiyi tüm yönleriyle tanıtır.
- Açık, sade bir dil kullanılır.
- Divan edebiyatında şairleri anlatan bu eserlere, "tezkire" denirdi.

Otobiyografi (Öz yaşam öyküsü)

Kişinin **kendi hayatını** anlattığı yazıya otobiyografi denir.

- Sanatçı kendisiyle beraber aile büyüklerinden, çevreden, aile içi durumlardan da söz eder.

E-posta

- Elektronik posta, **mektupla** benzer özellikler taşır.
- Günümüzde mektuptan daha yaygın kullanılmaktadır.
- E-postanın yaygınlaşmasında **Genel Ağ**'ın rolü büyüktür.

Blog

Ağ günlüğü anlamına gelir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. 1980 yılında Sivas'ın Zara ilçesinde doğmuşum. Annem ev hanımı; babam ise uzun yıllar devlet memurluğu yapmış. Sivas'ta bir müddet yaşadıktan sonra İstanbul'a göç etmemiz, benim okul çağına gelmemle gerçekleşmiş. Bu nedenle eğitim ve öğretim hayatıma İstanbul'da bir ilkokulda başladım. Ortaokulu bitirdikten sonra, iyi bir okul derecesiyle İstanbul Lisesine yazıldım. Lise hayatım, durgun geçti. Sadece ders çalışıyor ve birkaç yayın takip ediyordum.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerden hangisine örnektir?

- A) Anı B) Biyografi C) Günlük
D) Deneme E) Otobiyografi

Çözüm:

Parçada yazar kendi ağzından yaşam öyküsünü anlattığı için sorunun doğru cevabı otobiyografidir.

Cevap E

2. Divan edebiyatında şairlerin hayatlarının ve eserlerinin anlatıldığı eserlere "tezkire" adı verilmekteydi. Günümüzde ise bu türe ---- adı verilmektedir. Bu türde yazılan romanlar bile vardır. Örneğin Necati Cumalı'nın *Viran Dağlar* adlı romanı bu türe girmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki türlerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hikâye B) Eleştiri C) Otobiyografi
D) Günlük E) Biyografi

Çözüm:

Ünlü bir kişinin hayatının başkası tarafından kaleme alındığı ve divan edebiyatında şairleri anlatan tezkirelerin karşılığı olan yazılara biyografi denir. Cevap E'dir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. (I) Sanatta, bilimde, siyasette, sporda ve diğer alanlarda ün yapmış kişilerin hayatlarının kaleme alındığı yazı türüne biyografi denir. (II) Biyografilerde kronolojik sıra izlenir. (III) Dil açık ve anlaşılır olmalıdır. (IV) Genelde öznel ifadeler yer alır. (V) Divan edebiyatında tezkireler biyografi niteliği taşır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde biyografi ve otobiyografinin karşılaştırmasıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Biyografide dolaylı, otobiyografide doğrudan anlatım vardır.
B) Biyografide nesnellik, otobiyografide öznellik ağır basar.
C) Biyografide bellek, otobiyografide belgeler önem kazanır.
D) Biyografi kişinin dış dünyasına, otobiyografi iç dünyasına yöneliktir.
E) Biyografi, kişiyi çevresi ile birlikte ele alır; otobiyografide ise anlatılanları kendisi ile sınırlar.

1-D

2-C

TEST 1

4. SEANS: KİŞİSEL HAYATI KONU ALAN METİNLER

1. Türkçe yazılan ilk gezi kitabı, Ali Şîr Nevaî'nin Miratül-Memalik adlı eseridir. Ünlü bilginlerimizden Kâtip Çelebi'nin Cihannüma adlı eseri de gezi yazılarında rastlanan birtakım özellikleri içermektedir. Edebiyatımızda gezi türünde ilk büyük ve önemli eserin yazarı Evliya Çelebi'dir.

V

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıda yazarıyla birlikte verilen eserlerden hangisi anı türünde yazılmamıştır?

- A) Ahmet Rasim - *Falaka*
B) Halit Ziya Uşaklıgil - *Saray ve Ötesi*
C) Falih Rıfkı Atay - *Zeytindağı*
D) Yakup Kadri Karaosmanoğlu - *Zoraki Diplomat*
E) Yahya Kemal Beyatlı - *Kendi Gök Kubbe*

3. I. *Ziya'ya Mektuplar* - Cahit Sıtkı Tarancı
II. *Malta Mektupları* - Ahmet Rasim
III. *Evrak-ı Eyyâm* - Cenap Şahabettin
IV. *Mektuplar* - Abdülhak Hamit Tarhan
V. *Romanya Mektupları* - Ziya Gökalp

Yukarıda verilen mektup türündeki eserlerden hangilerinin yeri değiştirilirse karşısında verilen yazar doğru olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

4. 1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşında Halep'te paşa torunluğu ettim
on dokuzumda Moskova'da komünist üniversite öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
ve on dördümden beri şairlik ederim
kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını
ben hasretlerin
hapislerde de yattım büyük otellerde de
açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek yok gibidir
otuzumda asılmamı istediler
kırk sekizimde barış madalyasının bana verilmesini
verdiler de ...

Nazım Hikmet'e ait olan bu şiir aşağıdaki öğretici metin türlerinin hangisinden yararlanılarak yazılmıştır?

- A) Biyografi B) Anı C) Otobiyografi
D) Deneme E) Günlük

5. Ben Vâniköyü'nde oturuyordum, Mehmet Akif de Beylerbeyi'nde... Bir gün öğle yemeğini bende yemeyi kararlaştırmıştık. Öğleden bir saat evvel bana gelecekti. O gün öyle yağmurlu, boralı bir hava oldu ki her taraf sel kesildi. Merhum yürümeyi severdi. Havanın bu hâliyle karadan gelemeyeceğini tabii gördüm. Miâddan biraz evvelki vapurdan çıkmadı, diğer vapur bir buçuk saat sonra gelecekti. Yakın komşulardan birine gittim. Vapur gelmeden önceceğimi de hizmetçiye söyledim. Yağmur devam ediyordu. Vaktinde evime döndüm, bir de ne işteyim, bu arada sırlıklam bir hâlde gelmiş, beni evde bulamayınca hizmetçi ne kadar ısrar ettiyse de durmamış, "Selâm söyle." demiş, o yağmurda dönmüş gitmiş!

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Mülakat B) Makale C) Günlük
D) Anı E) Sohbet

1-A

2-E

3-C

4-C

5-D

1. Aşağıdaki yazarlara ait verilen romanlardan hangisi mektup türünden yararlanılarak yazılmıştır?

- A) Reşat Nuri Güntekin'in - *Bir Kadın Düşmanı*
- B) Recaizade Mahmut Ekrem - *Araba Sevdası*
- C) Halit Ziya Uşaklıgil - *Mai ve Siyah*
- D) Mehmet Rauf - *Eylül*
- E) Halide Edip Adivar - *Handan*

2. Sevgili Ziyacığım, İzmir, 13.4.1941
İzmir'de ne arıyorum diye hayret etme. Sadece askerliğimi yapıyorum. Herhâlde sen beni Ankara'da zannediyordun. 12 Mart'tan beri hazırlık kıtasındayım. Haftaya Ankara'ya Yedek Subay Okuluna gidiyorum. Şimdilik askerî disiplinden şikâyetim yok. Burada kiminle beraber olduğumu tahmin et bakalım? Aklına gelmez diye derhâl söyleyeyim: Kenan Hulusi'yle beraber... Hulusi ha bire hikâye yazıyor. Hâlbuki ben, bir türlü kalemi elime alamıyorum. Ancak sana gönderdiğim şiiri tamamlayabildim. Bu şiiri Muhtar'a verirsin, mümkünse bir sahifede çıkmasını rica edersin. Şevket'e selam söyle. Onun da senin vaziyetinde olduğunu sanırım. Güzel şiirler yazma işimize, her şeye rağmen devam etmek lazım. Hasretle gözlerinden öper, seni Allah'a emanet ederim Ziyacığım.

Kişisel yaşamı konu alan metin türlerinden "mektup"tan alınan bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hitap ifadesiyle başlanıp mektubun gönderildiği tarih ve yer hakkında bilgi verilmiştir.
- B) Edebiyatçıları arasında geçen yazışmalardan alınan edebî mektuptur.
- C) Sıcak, samimi ve yalın bir dille kaleme alınmıştır.
- D) Bir düşüncüyü, görüşü açıklamak, bir tezi savunmak için yazılmış bir mektuptur.
- E) Sonuç bölümünde iyi dilekleri bildiren ifadelere yer verilmiştir.

3. İstanbul'un tarih kokan, pek fazla kişinin bilmediği, Başakşehir'e bağlı Altınşehir Mahallesi'ndeki mağaralara gitme fırsatı buldum. Daha önce bu mağaraları bazı film sahnelerinde görmüş-tüm, gitmeye karar verdim. Kayabaşı yolu üzerinde, büyük bir tepenin altında 4 adet mağara var; iki tanesi büyük, iki tanesi de eskiden mezar olarak kullanılıyormuş. Büyük mağaralar alt-ılı üstlü, üstteki mağara alttakine bağlanıyor ancak fazla uzun değil. Alt mağara çok uzundu, içinde 50 metre kadar el fenerle-riyle yürüdük, mağaranın sonunu bulamadık, geri döndük. Her yerini kazmışlar, herhâlde define aramışlar.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinden hangisinden alınmış olabilir?

- A) Hatıra
- B) Deneme
- C) Gezi Yazısı
- D) Eleştiri
- E) Sohbet

4. 21 Kasım 1965 Pazar
Bugün hocama gittim (05.15 - 06.10). Düne göre daha iyi buldum. Yarın belki bacağını ameliyat edecekler. Doktorlar kendisine de söylemişler. "Yarın bacağıma bakacaklar." dedi. Onu en ziyade sıkın, sapasağlam olduğu hâlde, yatağa çivilenip kalmak. Akşam yemeği yedirdim. Bir dilim domates, bir parça et, birkaç salatalık yedi. Bir de Orhan'ın sığıdığı bir bardak greyfurt içti, o kadar. Rengi -gece iyi uyuduğundan- düne göre çok daha iyi idi. İnşallah iyi bir ameliyat neticesinde, on beş güne kadar ayağa kalkabilir.

Bu parçadan hareketle günlük türüyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlatılanlar tarih düşülerek kaleme alınmıştır.
- B) Anlatılanlar birinci kişi ağzından yazılmıştır.
- C) Konuşma diline yakın bir dil kullanılmıştır.
- D) Olaylar, üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra kaleme alınmıştır.
- E) Samimi bir anlatım kullanılmıştır.

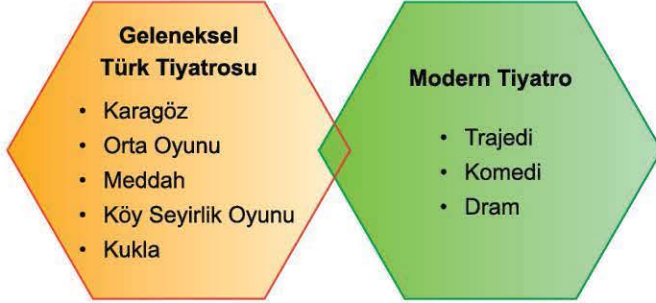

5. SEANS | GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBÎ METİNLER

BİLGİ

5.1 - Göstermeye Bağlı Edebi Metinler

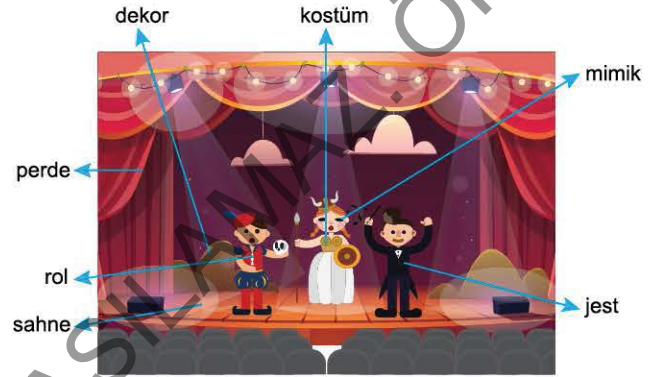

Bir hikâyeyi, sahne olarak ayrılmış bir yerde, oyuncuların söz ve hareketleriyle canlandırma sanatına **tiyatro** denir.

Tiyatro türü, Yunanlıların MÖ 6. yüzyıldaki dinsel törenlerinden (Bağ bozumu tanrısı **Dionysos** adına düzenlenen şenliklerden) doğmuştur.

5.2 - Göstermeye Bağlı Edebi Metinlerin Genel Özellikleri

- Olay çevresinde oluşurlar.
- **Jest** ve **mimikler** önemlidir.
- Canlandırma esaslıdır.
- **Diyaloglardan** oluşurlar.
- Belirli bir **sahne** düzeni vardır.
- Olaylar **gösterilerek** anlatılır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Aşağıdakilerden hangisi göstermeye bağlı edebî metinlerden biri değildir?

- A) Manzume B) Dram C) Orta oyunu
D) Karagöz E) Meddah

Çözüm:

Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların şiir şeklinde anlatıldığı türe "manzume" adı verilir. Dolayısıyla manzume bir tiyatro türü olmadığı için cevap A'dır.

Cevap A

2. Aşağıdakilerden hangisi tiyatro metinlerinin özelliklerinden değildir?

- A) Diyaloglardan oluşan metinlerdir.
B) Canlandırma esasına dayanır.
C) Jest ve mimikler oldukça önemlidir.
D) Olaylar anlatılarak aktarılır.
E) Belirli bir sahne düzeni gerekir.

Çözüm:

Tiyatrolarda olaylar gösterilerek aktarıldığı için sorunun doğru cevabı D'dir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORULARI

1. I. Bir sahnede seyirciler önünde canlandırılmak üzere yazılan eserler tiyatro adını alır.
II. Tiyatro, güzel sanatların gruplandırılmasında ritmik sanatlar içinde kabul edilir.
III. Tiyatro, anlatmaya bağlı edebî metinlerden biridir.
IV. İlk tiyatrolar, Eski Yunan'da ortaya çıkmış tragedyalardır.
V. Tiyatro metinlerinde zaman, mekân, olay unsurlarının yanı sıra çatışma da bulunur.

Tiyatro ile ilgili yukarıda numaralanmış yargıların hangilerinde bir bilgi yanlıştıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve V E) IV ve V

2. Tiyatroyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tiyatro sahnede, oyuncular tarafından canlandırılmak üzere yazılan edebî türdür.
B) Konusunu günlük yaşamdan alabileceği gibi tarihten, mitolojiden de alabilir.
C) Sahnelenen bir tiyatro, insana iletisini aracsız (kâğıt, film vb. olmaksızın) aktarır.
D) Tiyatro eserinde yer, dekor ve kişilerle ilgili bilgiler perde başlarında yer alır.
E) Tiyatronun kökeni Eski Yunan'da bağ bozumu tanrısı Kibebe adına yapılan dini törenlere dayanmaktadır.

1-D

2-E